

De noodklok voor de Pyreneese Beren

Er zijn nog maar zo'n vijftien Bruine Beren in het berggebied tussen Frankrijk en Spanje overgebleven. Om hen toch nog te kunnen redden zal men er snel in moeten slagen hun biotoop ongeschonden te beschermen en te behouden. Er moet dringend daarvoor een grootse, internationale pers- en informatiecampagne op touw gezet worden.

Biotopen

Hun bescherming en overlevingskansen zijn rechtstreeks afhankelijk van het behoud van hun leefgebied. Voordat wij verder ingaan op de meer specifieke beschermingsmaatregelen is het nodig even stil te blijven staan bij enkele kenmerken van het woongebied van een Bruine Beer.

Het woongebied is het gebied dat een individu dier in staat stelt zijn levensnoodzakelijke voedselgamma te verzamelen.

Drie entiteiten vormen het woongebied van een Bruine Beer:

- **centrale zone of rustplaats.** Dit is het middelpunt van alle activiteiten van de beren. Deze zone komt overeen met de rijkste en rustigste plaatsen van het gebied. Alle voorwaarden nodig om te kunnen overleven zijn er verenigd. Voortplanting, winterslaap en het opvoeden van de jongen vinden hier plaats. In tegenstelling met hun Amerikaanse en Aziatische verwanten schijnen de beren hier zelfs in de centrale zone geen echt territoriaal gedrag te vertonen. Men heeft kunnen vaststellen dat drie beren, zij het dan slechts korte tijd, vreedzaam naast elkaar op het zelfde oppervlak aan het rondscharrelen waren. Dit niet-territoriaal gedrag (zoals tenminste uit onze huidige waarnemingen blijkt) kan men waarschijnlijk wel in verband brengen met de zeer geringe populatiedichtheid in dit gebied.

Deze zones worden steeds latent bedreigd door ingrepen van de mens, zoals het kappen van bomen, toerisme, jacht en dergelijke.

- **uitgebreide activiteitszone:** deze in oppervlakte onbepaalde zone wordt gebruikt om voedsel te verzamelen en daarom ook regelmatig door de dieren bezocht. Meestal bevindt deze zone zich tussen 500 m en 2000 m hoogte. Hier groeien tal van fruitbomen (bijvoorbeeld appelbomen)

en ze vinden er de zeer begeerde honing.

- **zwerfgebied.** Dit gebied wordt vooral in het voorjaar en in het najaar (het seizoen van de eikels) bezocht. Dit gebied is echter zeer uitgestrekt en wordt slechts heel onregelmatig door de dieren bezocht. Meestal bevindt deze zone zich tussen 500

- **zwerfgebied.** Dit gebied wordt vooral in het voorjaar en in het najaar (het seizoen van de eikels) bezocht. Dit gebied is echter zeer uitgestrekt en wordt slechts heel onregelmatig bezocht. Dikwijls vinden aanvallen op de dieren plaats in gebieden waar gedurende jaren geen beren meer waren gezien. In deze zone kunnen beren ook verschijnen langs drukke wegen of routes.

Rustige zwerver

Het wijfje en haar jong(en) blijven gewoonlijk in een gebied van zo'n 16 km². Volwassen mannetjes zwerven rond over dikwijls aanzienlijke afstanden.

Eiken- en dennenbossen, struiken, bosjes met notenbomen, grotten of rotsspleten op de hellingen en lager aan de voet van rotsen en puinkegels, grote kruidenvegetaties (*Vale-riaan*, *Prenanthes purpurea*, *Adenostyle*)

Foto: Claude Dendaletche.

vormen het gebied waarin de beren rond-zwerven.

Verschillende waarnemers hebben al waarge-nomen dat beren bezigwaren aan *Prenanthes purpurea*, Wegedoorn, Framboos, Aalbes, Egellantier en dergelijke. Ze weten ook heel geraffineerd de ondergrondse delen van plan-

ten op te graven of bepaalde vergiftigde delen te vermijden.

In een bepaald gebied hebben beren zowel zonnige als lommerrijke plaatsen nodig. Zo worden de jongen geboren in hollen waarvan de openingen gericht zijn naar het zuiden. Winterhollen liggen meestal hoger en noordelijk gericht daar de temperatuur er in de winter, door het dik pak sneeuw dat er langer blijft liggen, constanter blijft. Hierdoor wordt de winterslaap minder snel uit haar evenwicht gebracht. Men kan gemakkelijk vaststellen dat het moderne bosbeheer met de 'verzorgde' bossen heel wat van hun vroegere aantrekkelijkheid voor beren heeft verloren. Het 'verwaarloosde' bos biedt immers door her en der omgevallen of afgestorven bomen heel wat meer lichtrijke open plekken dat het aantal besdragende planten en dus ook de beren ten goede komt. In deze bossen, die meer van de verscheidenheid van het natuurlijke bos hebben, zullen ook de bosranden breder en rijker zijn.

Door de inkrimping van het aantal hectaren bewerkte grond in de bergen werkt men dik-

wijls de herkolonisatie in de hand van de verwilderde, half-natuurlijke graslanden. Oorspronkelijk vormden zulke grazige stukken één gebied met de bosranden.

De intrede van de bessenstruiken was de eerste stap in het offensief van de natuur, daarna volgde de kolonisatie door Lijsterbes en Berken, met als ondergroei Framboos en Wegedoorn. Deze plekken worden in de herfst veel bezocht daar ze gewoonlijk erg rijk zijn aan mierennesten. Naast de dikwijls prachtige sporen langs de wissels zijn de paars gekleurde uitwerpselen en tal van opengegraven mierennesten duidelijke aanwijzingen dat 'Bruintje' hier gepasseerd is.

Vegetatie: essentieel in de voeding

In het voorjaar wordt het basisvoedsel van de beren gevormd door de Aardkastanje. In het najaar door de Bosbessen, Beukennoten en Eikels. De ondergrondse delen van de Aardkastanjes worden verzameld door de woelmuizen in de ondergrondse verzamelplaatsen in de buurt van hun nest.

Elke opslagruimte bevat zo'n 800 gram van

Boom met sporen van de klauwen van de Bruine Beer op de stam.
Foto: Claude Dendaletche.

Voor beren is een zogenaamd 'verwaarloosd' bos veel aantrekkelijker dan 'verzorgde' bossen. Besdragende planten komen er veel meer voor.
Foto: Lamy.

deze kleine knolletjes. Zo heeft men berekend dat sommige hoge Pyreneeën-weiden tot 80 kg van deze kant-en-klare maaltijden bevatten. Beren, Wilde Zwijnen en Vossen schuimen deze plaatsen vaak af, alle met het zelfde doel. Men kan zich trouwens afvragen waarom de woelmuizen zulke massa's voedsel opslaan daar ze toch door de sneeuw worden verrast, lang voordat ze de hele voorraad hebben kunnen opeten. Deze voedselbron heeft in elk geval een grote energetische waarde, iets waaraan de Bruine Beer nu juist na zijn winterlethargie een grote behoefte heeft.

Opvallend bij de verschillende voedselbronnen is het belang dat de poten hebben bij het bemachtigen van het voedsel. In het voorjaar staan ook nog steeds beukennoten op het menu daar het winterlange sneeuwdek deze de hele winter door goed heeft geconserveerd.

Een belangrijk element in de verhoging van de overlevingskansen van de Bruine Beer ligt duidelijk in de aanwezigheid van open plekken in het bos en de vergroting en verrijking van de buitenste bosranden. Het dier heeft nu eenmaal een ruimte nodig die ecologisch voldoende afwisselend is en waar hij het essentiële voor zijn voeding kan vinden zonder te veel moeite en al te grote verplaatsingen.

Bescherming

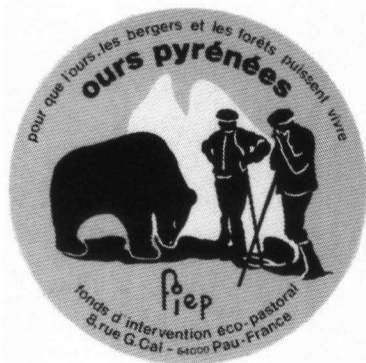
Onlangs werd op initiatief van het 'Fonds d'Intervention Eco-Pastoral' (FIEP) en 'de Société de Protection de la Nature Midi-Pyrénées' de Nationale Organisatie voor de Bescherming van de Beren in de Pyreneeën

■ Fonds d'Intervention Eco-Pastoral (F.I.E.P.) Groupe Ours-Pyrénées, 8 rue Géraud Cal, 64000 Pau, Frankrijk.

(Groupe National pour la Protection de l'Ours dans Pyrénées) opgericht.

Op dit moment opereert deze organisatie naast de initiatiefnemers. Naast deze organisatie met de initiatiefnemers opereren ook alle grote Franse natuurbeschermingsverenigingen (FFSPN, SNPN, SFEPN), de Vereniging van Journalisten en Schrijvers voor de Natuur en de Ecologie, bekende natuurbeschermers en de betrokken regionale organisaties.

Men heeft ook ons nodig, want een grote internationale uitstraling is hier van bijzonder groot belang.

Help hen door uw steun en financiële bijdrage. De verzamelde fondsen zullen worden gebruikt voor concrete beschermingsmaatregelen, zoals afkoop van geplande houtkappingen, schadeloosstellingen en dergelijke.

Giften kunnen rechtstreeks gestort worden op CCP, F.I.E.P. 4747 07 W. Bordeaux, Frankrijk.